

Informatievoorziening in de sociale zekerheid

De omvang en complexiteit van de sociale zekerheid zijn de laatste jaren sterk toegenomen, en daarmee is de beheersbaarheid minder geworden. De onoverzichtelijke situatie in het stelsel maakt cliëntgericht werken niet eenvoudig en werkt fraude in de hand waardoor de kosten hoger oplopen dan de bedoeling is. Bovendien zet de fraude de solidariteit waarop het stelsel is gebaseerd sterk onder druk. In dit artikel wordt dan ook gepleit voor een zorgvuldige invoering van een verzekerdenadministratie om de coördinatie binnen de uitvoeringsorganen te vergemakkelijken, en een *sofi*-nummer om de coördinatie tussen de uitvoeringsorganen en de belastingdienst te verbeteren.

DR. F.A.J. VAN DEN BOSCH*

De maatschappelijke en wetenschappelijke belangstelling voor sociale zekerheid is met name gericht op de uitkeringen en de premies. Aanzienlijk minder belangstelling is er voor de organisatie, het toezicht en het beheer van de sociale zekerheid. De belangstelling voor de informatievoorziening valt hierbij echter nog verder in het niet. Deze geringe belangstelling voor de informatievoorziening is moeilijk te verklaren. Een adequate informatievoorziening is immers noodzakelijk voor beleid, uitvoering, toezicht, evaluatie en wetenschappelijk onderzoek.

Dit artikel handelt over een belangrijke ontwikkeling die de informatievoorziening in de sociale zekerheid zal verbeteren: de invoering van verzekerdenadministratie en het *SOFI*-nummer. Daarmee wordt een bijdrage geleverd aan een doelmatiger uitvoering van de sociale zekerheid en aan het voorkomen van misbruik en fraude 1).

De opbouw van dit artikel is als volgt. Eerst wordt de noodzaak voor een verbetering van de informatievoorziening uiteengezet. Vervolgens wordt ingegaan op de verbetering van de informatievoorziening *binnen* een uitvoeringsorganisatie (b.v. een bedrijfsvereniging) door middel van een verzekerdenadministratie en *tussen* uitvoeringsorganisatie door de invoering van het *SOFI*-nummer. Daarna wordt aandacht besteed aan het wetsonderwerp waarin een en ander zal worden geregeld, waarop een samenvatting en conclusie volgen.

tor is het stelsel van sociale zekerheid overigens veruit de grootste uitgavencategorie. Zo wordt ca. 45% van de collectieve uitgaven tot de sociale zekerheid gerekend.

In de periode 1950-1986 is het aandeel van de sociale-zekerheidsuitgaven bij voortduring gestegen. Bedroeg het aandeel in 1950 nog ca. 11%, in 1968 was het reeds opgelopen tot ca. 21% van het nationale inkomen. In de periode 1968-1976 vond een uitbouw van de bestaande sociale-zekerheidsregelingen plaats. In die periode groeide het aandeel van de sociale-zekerheidsregeling in het nationale inkomen het snelst. De verslechtering van de economische groei, resulterend in een snelle toeneming van de werkloosheid, heeft hieraan vanzelfsprekend bijgedragen. In 1976 bedroegen de sociale-zekerheidsuitgaven reeds ca. 31% van het nationale inkomen. Vanaf 1976 worden pogingen gedaan om de groei van de sociale-zekerheidsuitgaven om te buigen. De beheersbaarheid van de uitgaven kwam centraal te staan 4).

Inmiddels zijn we zo'n tien jaar verder en staat de beheersbaarheid van de sociale zekerheid nog steeds centraal. De in deze periode gehanteerde beleidsinstrumenten in het kader van de beheersing waren met name *financieel* van aard (bezuinigingsmaatregelen e.d.). De pogingen van de overheid om op *organisatorisch* vlak tot een grotere beheersbaarheid te komen hebben tot nu toe nog niet veel resultaat gehad 5). De laatste tijd groeit de belangstelling voor een *derde beleidsinstrument*: de infor-

Beheersbaarheid

Het stelsel van sociale zekerheid is opgebouwd uit een viertal onderdelen: de sociale verzekeringen, de sociale voorzieningen, de regelingen voor het overheidspersoneel en de pensioenverzekeringen. Een gemeenschappelijk doel van deze regelingen is het bieden van een zekere continuïteit in de bestedingsmogelijkheden bij sociale risico's zoals ziekte, werkloosheid en ouderdom 2). De uitgaven van deze regelingen zijn te zamen momenteel ongeveer f. 130 mrd., dat is een derde deel van het nationale inkomen 3). De sociale verzekeringen nemen daarbij het leeuwedeel voor hun rekening. Binnen de collectieve sec-

* Verbonden aan de Interfaculteit Bedrijfskunde, Erasmus Universiteit Rotterdam. De tekst van dit artikel is medio januari afgesloten.

1) In het huidige regeerakkoord wordt in het kader van maatregelen ter bestrijding van misbruik en fraude in de sociale zekerheid uitgegaan van een besparing van per saldo zo'n f. 1 mrd. in 1990.

2) Zie b.v. F.A.J. van den Bosch en C. Petersen, *Aspecten van ziekte en arbeidsongeschiktheid in het stelsel van sociale zekerheid*, Sociale Zekerheidsreeds no. 10, Deventer, 1983, hoofdstuk 2.

3) Schatting gebaseerd op *Financiële nota sociale zekerheid 1987*, Den Haag, 1986, alsmede de *Macro Economische Verkenningen 1987*, Den Haag, 1986.

4) Zie ook F.A.J. van den Bosch, Naar een samenhangend beeld van de sociale zekerheid, *Sociaal Maandblad Arbeid*, 1985 blz. 374-382.

5) Zie in dit verband bij voorbeeld: *Haalbaarheid van veranderingen in de sociale zekerheid*, deel 1 en 2, NGSZ, Den Haag, 1984.

matievoorziening 6). Overigens dienen de drie hier genoemde beleidsinstrumenten in het kader van de beheersing van de sociale zekerheid in samenhang te worden beschouwd. Vanuit dit gezichtspunt moet worden geconstateerd dat het instrument van de informatievoorziening vrij laat de aandacht heeft gekregen die het verdient 7).

Regelgeving en misbruik

De aard van de regelgeving op het terrein van de sociale zekerheid is onder invloed van maatschappelijke en sociaal-economische factoren aan een opmerkelijke verandering onderhevig. Grosso modo vindt een ontwikkeling plaats van generieke naar specifieke regelgeving. De regelgeving wordt steeds meer afgestemd op bepaalde groepen, samenlevingsvormen en dergelijke. Bovendien wordt de samenhang in de regelgeving versterkt en worden additionele toetsingscriteria ingevoerd (arbeidsverledeneis, inkomentoets e.d.). Dit alles leidt tot een ingewikkelder stelsel van regels. Dit heeft ook gevolgen voor de controleerbaarheid van de criteria waaraan moet worden voldaan, bij voorbeeld inzake het recht op een sociale-zekerheidsuitkering, de hoogte van de uitkering, het premieplichting zijn e.d. De controleerbaarheid van de criteria is onder invloed van bovenstaande ontwikkeling moeilijker geworden. Het gebrek aan aandacht voor de uitvoerings- en handhavingmogelijkheden van sociale-zekerheidsregelgeving is hier mede debet aan. Deze moeilijkheden worden overigens nog verder vergroot door de neiging van de wetgever rechtvaardigheid na te streven met een zeer gedetailleerd systeem van regels 8).

De hierboven geschetste ontwikkeling heeft ten minste twee belangrijke consequenties: de informatiebehoefte neemt toe en de sociale zekerheid wordt fraude-gevoeliger. De informatiebehoefte is pas laat onderkend, terwijl op de fraudegevoeligheid lange tijd een taboe heeft gerust. De publikaties van de Interdepartementale Stuurgroep Misbruik en Oneigenlijk gebruik (ISMO) hebben evenwel bijgedragen aan een realistischer benadering, d.w.z. een expliciete onderkenning, van de fraudegevoeligheid. Aanzetten tot kwantificering van het verschijnsel hebben daarbij een belangrijke rol gespeeld.

Het laatste ISMO-rapport uit 1985 bevatte de geruchtmakende schatting dat het totale verlies dat de overheid heeft geleden ten gevolge van misbruik f. 11 mrd. à f. 15 mrd. bedraagt 9). Deze schatting heeft betrekking op de periode 1982-1983. Het aandeel van de sociale zekerheid in dat bedrag valt vanzelfsprekend niet eenvoudig vast te stellen 10). Onder de veronderstelling dat het aandeel van de belasting- en sociale-zekerheidsfraude in de door ISMO geschatte bedragen ongeveer gelijk is 11), zou de sociale-zekerheidsfraude ongeveer f. 5 mrd. bedragen 12).

In het kader van dit artikel rijst de vraag welk effect te verwachten valt van de verbetering van de informatievoorziening op de sociale-zekerheidsfraude. Gezien het ISMO-rapport, en de reacties van de regering en de Sociale Verzekeringsraad op dit rapport, valt een positief effect te verwachten 13). Naast de functie die de verzekerdenadministraties en het SOFI-nummer daarbij kunnen vervullen, is ook de mogelijkheid voor uitvoeringsorganen en belastingdienst om gegevens uit te wisselen van groot belang. Hiermee wordt het namelijk mogelijk de z.g. 'witte' fraude te bestrijden. Witte fraudeurs zijn mensen die een uitkering krijgen en die daarnaast officieel in loondienst zijn. Uit een eerste verkenning van het WODC van het Ministerie van Justitie blijkt dat van de onderzochte fraudezaken deze categorie gemiddeld het meeste voorkomt. Daaraan wordt de conclusie verbonden: gelet op het grote aantal witte fraudeurs zou gesystematiseerde informatie-uitwisseling belangwekkende effecten kunnen sorteren 14). Naast de repressieve werking van een substantiële verbetering in de informatievoorziening valt overigens ook op de preventieve functie te wijzen.

De beste preventie is overigens regelgeving die optimaal is ingesteld op uitvoerbaarheid en controleerbaarheid. Het ISMO-rapport bevat een aantal suggesties van procedurele aard 15). Zo zou de Algemene Rekenkamer in het kader van haar doelmatigheidstoezicht systematisch aandacht moeten schenken aan de invloed van de lopende regelgeving op misbruik en op voldoende signalering en evaluatie 16).

Verzekerdenadministratie

Een structurele verbetering van de informatievoorziening in de sociale zekerheid kan niet van de ene op de andere dag worden bereikt. De aard van de nu beschikbare informatie en de administratieve organisatie van de uitvoeringsorganen in de sociale zekerheid maken dit onmogelijk. Bij een groot aantal uitvoeringsorganisaties staat nog een zogenaamde *gevalsadministratie* centraal 17). In zo'n administratie worden per uitgevoerde wet bij iedere aanspraak op een recht (het geval) de relevante gegevens van een verzekerde opnieuw geregistreerd. In principe worden daarbij dan ook géén relaties gelegd tussen gevallen die op één dezelfde persoon betrekking hebben. Vanuit het oogpunt van een geïntegreerde informatievoorziening over de cliënt is dit vanzelfsprekend niet gewenst. Achtergrond hiervan is dat een verzekerde in het Nederlandse sociale-zekerheidsstelsel aanspraak kan maken op een prestatie (uitkering of verstrekking) zodra de situatie waarvoor de prestatie is bedoeld, zich voordoet. De duur van de

6) Een en ander is vanzelfsprekend van toepassing op de gehele publieke sector. Zie bij voorbeeld: D.J. Wolfson, De Miljoenennota 1986 een spanningsveld tussen informatiebehoefte en informatiehandhaving, *ESB*, 16 oktober 1985, blz. 1030 e.v., en voorts J. Hoffland en N.C.M. van Niekerk, *Bedrijvige overheid; naar een betere informatievoorziening over de bedrijfsvoering van de overheid*, IOO-reeks no. 19, Den Haag, 1985.

7) Zo heb ik er eerder op gewezen dat bij de bepaling van de effecten van de huidige stelselherziening in feite onvoldoende informatie beschikbaar is om van deze effecten een betrouwbaar (financieel) beeld te krijgen. Zie F.A.J. van de Bosch, Naar nieuwe waarborgen voor sociale zekerheid, *ESB*, 18 september 1985, blz. 916 e.v.

8) ISMO-rapport 1985, Tweede kamer, vergaderjaar 1984-1985, 17.0.50, nr. 35, april 1985, blz. 34 en 35. In de belastingwetgeving vinden soortgelijke ontwikkelingen plaats. Zie bij voorbeeld: L.G.M. Stevens, Vereenvoudiging van belastingen, *ESB*, 18 juni 1986, blz. 588-592. Zie voorts: G.J. van 't Eind e.a., Meer willen, meer weten: meer en beter meten, *Sociale Bestek*, 1986, blz. 257-262.

9) ISMO-rapport, op cit., blz. 20.

10) Ik heb de ISMO-schatting opgevat als een macro-economische schatting die overigens spoot met de inzichten inzake de omvang van de informele economie. Zie bij voorbeeld: Pre-adviezen van de Vereniging voor de Staathuishoudkunde, *De informele economie*, Leiden, 1984. De vertaling van de omvang van het zwarte circuit naar het verlies voor de overheid (belastingen + sociale zekerheid) kan dan ook via de gemiddelde macro-economische belastingen- en premiedruk plaatsvinden.

11) De belasting- en sociale premiedruk liggen ruwweg in dezelfde orde van grootte. In het huidige regeerakkoord wordt bij de fraudebestrijding eveneens van een gelijk aandeel uitgegaan.

12) Uit het ISMO-onderzoek sociale zekerheid volgens de Delphi-methode, zie ISMO-rapport, op cit., blz. 235-236, blijkt overigens dat het percentage uitkeringsgerechtigden dat fraudeert per regeling tussen de 2,5% en 7,5% te liggen, WWV: 2,5% WW: 3,5% à 7% ABW: 7,5%. Ramingen van de daarmee gemoeide bedragen ontbreken. Sociale-zekerheidsfraude bestaat overigens uit fraude bij werkgevers, werknemers en uitkeringsgerechtigden.

13) Zie ISMO-rapport, op cit., blz. 25 en de brief van de minister van Justitie, Tweede Kamer, 17 050, nr. 39, juni 1985, blz. 24-25.

14) Zie P.C. van Duyn, Uitkeringsfraude, een eerste verkenning, *ESB*, 19/26 december 1984, blz. 1240.

15) Zie ISMO-rapport, op cit., blz. 38.

16) In dit verband kan ook op een wetsontwerp tot wijziging van de comptabiliteitswet worden gewezen. Door de beoogde wijziging zullen de controlebevoegdheden van de Algemene Rekenkamer zich ook gaan uitstrekken tot de uitvoeringsorganen van de sociale zekerheid.

17) Uitzonderingen hierop zijn de registratie van verzekerden bij de Ziekenfondsverzekering en in zekere zin de AOW. Zie het rapport *Grand design*, SVR, 1979. Inmiddels is mede onder invloed van de CPSV-problematiek hierin verandering gekomen.

periode dat men verzekerd is en het aantal jaren dat men premie betaald heeft spelen daarbij doorgaans géén rol. Omdat de rechten van een individu op een prestatie niet behoeven te worden opgebouwd, zoals bij pensioenverzekeringen, staat in de administratie niet de persoon, maar het geval (d.w.z. het beroep op een regeling) centraal.

In een *verzekerdenadministratie* staat de persoon (de verzekerde) centraal. In het kader van de uitvoering van de sociale verzekeringen worden in de verzekerdenadministratie twee zaken onderscheiden: de premie-inning en het verstrekken van uitkeringen. Thans worden voor de uitvoering van beide taken bij de uitvoeringsorganen van elkaar gescheiden administraties gehouden. Een verzekerdenadministratie beoogt onder meer een beperkt aantal actuele gegevens van alle verzekerden persoongericht te registreren. In een verzekerdenadministratie wordt behalve iedereen die een uitkering ontvangt, ook iedereen opgenomen die een aanspraak op een uitkering zou kunnen maken 18).

Behalve uit beleidsmatige overwegingen zijn verzekerdenadministraties met name nodig voor een verdere verbetering van de dienstverlening aan de cliënt, de kwaliteit en efficiency van de uitvoering en het wetenschappelijke onderzoek 19). Een verzekerdenadministratie in de sociale zekerheid is in feite een noodzakelijke voorwaarde voor de ontwikkeling van het derde beleidsinstrument in het kader van de beheersing : de informatievoorziening.

De invoering van verzekerdenadministraties gaat evenwel niet over rozen. In april 1985 gaf de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de opdracht uiterlijk 1 januari 1986 verzekerdenadministraties bij de uitvoeringsorganen in te richten. Door de complexiteit van de materie, onvoldoende duidelijkheid over het doel en de inhoud van verzekerdenadministraties, alsmede vertraging in de noodzakelijke wetgeving, was deze van hogerhand opgelegde korte voorbereidingstijd verre van realistisch. Voor een *zorgvuldige* invoering van verzekerdenadministraties is méér tijd, duidelijkheid en begeleidende wetgeving noodzakelijk. Naar het zich laat aanzien zal de volledige invoering ook dit jaar nog niet het geval zijn.

De informatievoorziening

De invoering van een verzekerdenadministratie bij een uitvoeringsorgaan van de sociale zekerheid verbetert de informatievoorziening *binnen* dat uitvoeringsorgaan aanzienlijk. Omdat een cliënt van de sociale zekerheid in het algemeen een relatie heeft met verscheidende uitvoeringsorganisaties is voor een cliëntgerichte benadering en een doelmatige uitvoering van de sociale zekerheid, de uitwisseling van gegevens *tussen* uitvoeringsorganisaties ook van groot belang.

Het uitwisselen van gegevens is op verschillende wijzen denkbaar. Men kan zowel gecentraliseerd als gedecentraliseerd te werk gaan. Een voorbeeld van een *gecentraliseerd* uitwisselingssysteem is het reeds geruime tijd geleden gelanceerde voorstel voor de vorming van een centrale personenregistratie sociale verzekeringen (cpsv). In zo'n cpsv zou van iedereen die op de een of andere wijze een relatie met de sociale verzekeringen onderhoudt een beperkt aantal gegevens geregistreerd moeten worden. Uitvoeringsorganisaties zouden via het cpsv gegevens over dezelfde persoon kunnen uitwisselen 20). Het cpsv is al zo'n 10 jaar in studie en er zijn vele belangwekkende rapporten over deze problematiek verschenen. In die rapporten staan twee vragen centraal, te weten wat het nut van een cpsv is en hoe zo'n cpsv wordt vorm gegeven en wat daarvan de consequenties zijn voor de maatschappelijke aanvaardbaarheid (privacy-bescherming) 21). Inmiddels staat de noodzaak van een adequaat informatievoorzieningsinstrument in de sociale zekerheid niet meer ter discussie. Er bestaat echter nog wel verschil van opvatting over de vormgeving, met name in het kader van de privacy-problematiek. Ook de mogelijke aantasting van de autonomie van de uitvoeringsorganisaties en het doorkruis-

sen van bestaande automatiseringsplannen bij de uitvoeringsorganisaties spelen daarbij een rol.

Met de invoering van het fiscale nummer (fi-nummer) per 1 januari 1986 is niet alleen de discussie over de vormgeving van de gegevensuitwisseling in een stroomversnelling gekomen. Tevens werd daarmee, in samenhang met de invoering van een verzekerdenadministratie, een gedecentraliseerde benadering van de gegevensuitwisseling mogelijk. Door verzekerdenadministraties bij de uitvoeringsorganen op een identieke wijze in te richten en door het opnemen in de verzekerdenadministraties van het fi-nummer is in principe een efficiënte uitwisseling mogelijk geworden. Het fi-nummer dient daarbij als een soort koppeling tussen de sociale-verzekeringsgegevens die over dezelfde cliënt bij verschillende uitvoeringsorganisaties aanwezig is. Daarmee is het fi-nummer geworden tot een sofi-nummer (sociaal/fiscaal nummer) 22). Een optimale informatievoorziening is daarmee nog niet bereikt, maar er is wel een zeer belangrijke stap gezet in de goede richting. Overigens is nog een aantal wetswijzigingen noodzakelijk. Hierop wordt in de volgende paragraaf ingegaan.

Recente ontwikkelingen

In december vorig jaar is door de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een voorontwerp van wet gepubliceerd over de aanpassing van de administraties van de uitvoeringsorganisaties in het kader van de invoering van de verzekerdenadministraties, de onderlinge gegevensuitwisseling en privacy-aspecten 23). In de Memorie van Toelichting wordt vermeld dat om twee redenen voor het fi-nummer als 'koppelingssinstrument' van de verzekerdenadministraties is gekozen. In de eerste plaats vanwege de nauwe samenhang tussen de sociale verzekeringen en de belastingheffing. Deze nauwe samenhang bestaat zowel aan de heffingskant als aan de uitkeringskant. In de tweede plaats is om praktische redenen voor het fi-nummer gekozen. Het fi-nummer is immers al grotendeels ingevoerd voor werknemers en hun werkgevers. Niettemin is gekozen voor een invoering bij wet van het sofi-nummer. De maatschappelijke gevoeligheid van deze materie is hieraan ongetwijfeld debet. In het voorontwerp zijn in dit verband artikelen opgenomen over de geheimhouding en de gegevensuitwisseling. Tevens wordt in de Memorie van Toelichting de relatie aangegeven met het voorstel van Wet Personenregistraties 24). Overigens was een wetswijziging toch noodzakelijk omdat onder meer de werknemer een actievere rol krijgt bij de gegevensverstrekking. Zo wordt de werknemer nu verplicht de voor zijn verzekering of de premieheffing benodigde informatie aan zijn werkgever te verschaffen. Deze informatie is na-

18) Zo zouden de bedrijfsverenigingen naast de ca. 1,1 miljoen uitkeringsgerechtigden, nog ca. 3,5 miljoen werkende verzekerden in de verzekerdenadministratie moeten gaan onderbrengen.

19) Zie onder meer: J.A.H. Bron e.a. *Economie en sociale zekerheid*, Den Haag, 1984, waar in het kader van het (economisch) onderzoek van de sociale zekerheid de ontwikkeling van een adequaat informatiesysteem de hoogste prioriteit krijgt (blz. 169).

20) Zie C. Brevoord, Naar een Centrale Personenregistratie Sociale Voorzieningen (CPSV), *Sociaal Maandblad Arbeid*, 1983 blz. 385-400, alsmede Sociale Verzekeringsraad, *CPSV, Synthese van de voorstudies, conclusie en aanbevelingen*, rapport 85/1, Zoetermeer, 1985. Het rapport bevat tevens een beknopt overzicht van de verschenen voorstudies en de publikaties van de ingestelde werkgroepen.

21) Zie C. Sas. Over de maatschappelijke aanvaardbaarheid van een CPSV, *Sociaal Maandblad Arbeid*, 1983, blz. 518-526.

22) Zie voor hoe een en andere zich verhoudt tot het cpsv mijn bijdrage in: College Coördinatie Administratieve Automatisering, *De technische en organisatorische consequenties van een verzekerdenadministratie*, Amsterdam, 1986.

23) Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Voorontwerp van wet tot wijziging van de Organisatiewet Sociale Verzekering en de coördinatiewet Sociale Verzekering.

24) In de Memorie van Toelichting wordt in dit verband opgemerkt dat in het wetsvoorstel alleen regels worden gesteld voor gevallen waarin wordt afgeweken van het in de Wet personenregistratie voorgestelde, of waar nadere wettelijke regels zijn.

melijk van belang voor de vulling van de verzekerdenadministraties. Een dergelijk verplichting geldt overigens reeds geruime tijd bij de belastingheffing. Ten aanzien van de werkingssfeer kan worden opgemerkt dat het voorontwerp van wet in eerste instantie beperkt blijft tot de werknemersverzekeringen. Vermeldenswaard is ten slotte dat van de resultaten van de verbetering van de informatievoorziening binnen en over de sociale zekerheid ook het wetenschappelijk onderzoek kan gaan profiteren. Het voorontwerp bevat een bepaling hieromtrent 25).

Samenvatting en conclusie

In het voorgaande is de noodzaak van verbetering van de informatievoorziening in de sociale zekerheid aan de orde gesteld. De sterk toegenomen behoefte aan beheersbaarheid van de sociale-zekerheidslasten, de ontwikkeling van een generiek naar een specifiek georiënteerd sociale-zekerheidsbeleid en de toenemende belangstelling voor het voorkomen van misbruik en fraude hebben met name bijgedragen aan recente initiatieven tot verbetering van de informatievoorziening. De maatschappelijke kosten van deze verbetering, waartoe ik ook de privacy-aspecten wil rekenen 26), zijn weliswaar niet nauwkeurig te schatten maar lijken bij een zorgvuldige invoering niet in verhouding te staan tot de verwachte maatschappelijke baten van een sterk verbeterde informatievoorziening.

Tot de belangrijkste te verwachten baten reken ik een samenhangender, beheersbaarder, controleerbaarder en cliëntgerichter *uitvoering* van de sociale zekerheid, met als gevolg een belangrijke kwaliteitsverbetering van het

produkt sociale zekerheid. Deze belangrijke verbeteringen in de uitvoering zullen tevens dienstbaar zijn in het kader van de fraudebestrijding in de sociale zekerheid. De noodzaak daarvan wordt de laatste tijd steeds meer onderkend. Het hart van de sociale zekerheid, het solidariteitsbeginsel, wordt er immers ernstig door aangetast 27). Bovendien blijkt dit verschijnsel volgens recente schattingen in het ismo-rapport reeds een omvang te hebben aangenomen die kan concurreren met de beoogde structurele omvang van de huidige stelselherziening 28). Naar mijn idee is de investering in een verbetering van de informatievoorziening dan ook niet alleen een rendabele investering, maar tevens een noodzakelijke investering voor het behoud van een doelmatig stelsel van sociale zekerheid waarin het solidariteitsbeginsel een belangrijke rol speelt.

F.A.J. van den Bosch

25) Bij Algemene maatregelen van bestuur krijgt de Sociale Verzekeringsraad daartoe de nodige bevoegdheden.

26) Zie b.v. J.W. Sentrop, *Privacy-bescherming in Nederland*, Deventer, 1985.

27) Zo waarschuwt J. Pen meer in het algemeen terecht voor de 'externe effecten' van de illegale economie, fraude e.d.. 'Wonen in een land met fraude lijkt op wonen op een gifbelt' en '... de psychische welvaart van de individuen wordt verkleind door het schenden van de rechtsorde ...' in: De politieke economie van het slechte, *ESB*, 19/26 december 1984, blz. 1187.

28) In paragraaf 3 van dit artikel is, mede op basis van het ISMO-rapport, de omvang van de sociale-zekerheidsfraude geschat op jaarlijks ca. f. 5 mrd. Ter vergelijking: van de huidige stelselherziening wordt volgens de meest recente schattingen pas op langere termijn een besparing verwacht van omstreeks f. 3 mrd. Zie *Financiële nota sociale zekerheid 1987*, Den Haag, 1986 blz. 71.